

Betænkning afgivet af Udvalget for Forretningsordenen den 17. maj 2023

Betænkning og indstilling

om

Granskningsudvalgets forundersøgelse om Samsamsagen

1. Baggrund

Granskningsudvalget iværksatte den 3. februar 2023 i medfør af § 62, stk. 1, i Folketingets forretningsorden en forundersøgelse af Samsamsagen.

Socialistisk Folkepartis, Danmarksdemokraternes, Liberal Alliances, Det Konservative Folkepartis, Enhedslistens, Radikale Venstres, Dansk Folkepartis, Alternativets og Nye Borgerliges medlemmer af Granskningsudvalget støttede iværksættelse af en forundersøgelse af Samsamsagen. Socialdemokratiets, Venstres og Moderaternes medlemmer af udvalget var imod en iværksættelse af forundersøgelsen.

Granskningsudvalget har som opfølgning på forundersøgelsen i medfør af forretningsordenens § 64, stk. 1, i brev af 12. maj 2023 indstillet til Udvalget for Forretningsordenen, at udvalget i medfør af forretningsordenens § 65, stk. 2, tager de fornødne skridt til, at spørgsmålet om en iværksættelse af en egentlig undersøgelse af Samsamsagen og formen herfor forhandles af Folketinget.

2. Regelgrundlaget

Ifølge Folketingets forretningsorden nedsætter Udvalget for Forretningsordenen et permanent underudvalg, Granskningsudvalget, til at varetage undersøgelse af sager, der påkalder sig kritisk opmærksomhed i offentligheden eller i Folketinget.

Finder medlemmer af Granskningsudvalget, som repræsenterer en eller flere folketingsgrupper, der tilsammen udgør mindst en tredjedel af Folketingets medlemmer, at der bør iværksættes en forundersøgelse af en sag, der påkalder sig kritisk opmærksomhed i offentligheden eller i Folketinget, iværksætter Granskningsudvalget forundersøgelsen.

En forundersøgelse gennemføres af Granskningsudvalget selv. Til oplysning af en sag som led i en forundersøgelse kan Granskningsudvalget stille spørgsmål til ministre til skriftlig besvarelse eller til mundtlig besvarelse under et samråd i et møde i Granskningsudvalget. Granskningsudvalgets møder, herunder samråd, holdes for lukkede dø-

re. Granskningsudvalgets medlemmer har under samråd mulighed for at lade sig bistå af 1-2 andre medlemmer af folketingsgruppen, der f.eks. har en særlig indsigt i sagen. Spørgsmål til ministre som led i en forundersøgelse drøftes, inden de stilles, i Granskningsudvalget.

Finder medlemmer af Granskningsudvalget, som repræsenterer en eller flere folketingsgrupper, der tilsammen udgør mindst en tredjedel af Folketingets medlemmer, efter forundersøgelsen, at yderligere undersøgelser er påkrævet, indstiller Granskningsudvalget til Udvalget for Forretningsordenen, at der iværksættes en egentlig undersøgelse af sagen, med angivelse af den ønskede undersøgelsesform. Det kan dreje sig om enten en uvildig advokatundersøgelse, en faglig ekspertudredning, en granskningskommission eller undersøgelseskommission.

Hvis andre medlemmer af Granskningsudvalget, som også repræsenterer en eller flere folketingsgrupper, der tilsammen udgør mindst en tredjedel af Folketingets medlemmer, modsætter sig, at en egentlig undersøgelse iværksættes, eller hvis de pågældende ønsker sagen forhandlet af Folketinget, indstiller Granskningsudvalget til Udvalget for Forretningsordenen, at sagen forhandles af Folketinget.

Er der ikke medlemmer af Granskningsudvalget, som repræsenterer en eller flere folketingsgrupper, der tilsammen udgør mindst en tredjedel af Folketingets medlemmer, som efter forundersøgelsen finder, at yderligere undersøgelser er påkrævet, redegør Granskningsudvalget i indstillingen for, hvilke politiske konklusioner sagen bør føre til.

Udvalget for Forretningsordenen tager på grundlag af en indstilling herom fra Granskningsudvalget de fornødne skridt til at iværksætte en egentlig undersøgelse.

3. Granskningsudvalgets forundersøgelse af Samsamsagen

Iværksættelse af forundersøgelsen

Med støtte fra Socialistisk Folkepartis, Danmarksdemokraternes, Liberal Alliances, Det Konservative Folkepartis, Enhedslistens, Radikale Venstres, Dansk Folkepartis, Alternativets og Nye Borgerliges medlemmer af Granskningsudvalget blev det på Granskningsudvalgets møde den 3. februar 2023 i medfør af forretningsordenens § 62, stk. 1, besluttet at iværksætte en forundersøgelse af Samsamsagen, da medlemmerne samlet set repræsenterede mere end en tredjedel af Folketingets medlemmer.

Socialdemokratiets, Venstres og Moderaternes medlemmer af Granskningsudvalget var imod en iværksættelse af forundersøgelsen.

Tilrettelæggelse af forundersøgelsen

Granskningsudvalget drøftede på sit møde den 9. februar 2023 et samlet oplæg til, hvilke spørgsmål, herunder samrådsspørgsmål, forundersøgelsen om Samsamsagen burde omfatte. Forundersøgelsen blev opdelt i fire temaer:

- Hvorvidt Ahmed Samsam har arbejdet for de danske efterretningstjenester eller ej.
- Generelt om PET- og FE-agenters sikkerhed ude i verden.
- Det spanske forløb i Samsamsagen.
- Viden hos de relevante ministre, departementer og styrelser om sagen.

Efter drøftelserne blev der samme dag stillet 4 samrådspørgsmål, A, B, C og D, og 34 spørgsmål, 25 til justitsministeren og 9 til forsvarsministeren til skriftlig besvarelse. Granskningsudvalget besluttede endvidere, at underudvalgets medlemmer kunne invitere partiets relevante ordfører med til samrådene.

Samrådspørgsmål A blev stillet til forsvarsministeren og justitsministeren og lød:

»Hvad har konkret politisk ændret sig, siden Socialdemokratiet og dermed regeringen sammen med et politisk flertal for folketingsvalget talte for at inkludere en undersøgelse af Samsam-sagen til nu efter dannelsen af en ny regering at droppe undersøgelsen, der henvises endvidere til ministerens udsagn i Politiken den 15. december 2022, om, at »regeringen har ikke fundet anledning til at nedsætte en undersøgelseskommission om det specifikke spørgsmål«?

Samrådspørgsmål B blev stillet til forsvarsministeren og justitsministeren og lød:

»Hvordan håndterer myndighederne generelt kilder og agenter sikkerhed og rettigheder, og kan ministeren forklare, om kilder og agenter skal se sig selv som potentielt strafbare, og ikke generelt er straffrie, hvis de handler under agentoplæg, og vil ministeren i forlængelse heraf se på reglerne for brugen af agenter, f.eks. således, at agenterne får en beneficeret advokat fra tys tys-listen til at kunne varetage deres sag, hvis der skulle opstå problemer? «

Samrådspørgsmål C blev stillet til udenrigsministeren, forsvarsministeren og justitsministeren og lød:

»Hvorfor kom de danske myndigheder ikke Ahmed Samsam til undsætning ved hans anholdelse og under retssagen

i Spanien til trods for flere henvendelser fra Spanien, og hvem tog den beslutning og hvorfor? «

Samrådspørgsmål D blev stillet til statsministeren, forsvarsministeren og justitsministeren og lød:

»Hvilke orienteringer m.v. har ministeren fået i Samsamsagen, og kan ministeren afvise, at departementet har bedt om at få udtaget passager i notater lavet af styrelserne, PET og FE, i forbindelse med diskussionen om en hjemtagelse af Ahmed Samsam og den faktuelle fremstilling af sagen, og kan ministeren afvise, at der er lavet om i notater udarbejdet af de to styrelser i forbindelse med hjemtagelsen af Ahmed Samsam? «

Gennemførelse af forundersøgelsen

Forsvarsministeren og justitsministeren besvarede samrådspørgsmål A og B i et lukket samråd den 18. april 2023 i Granskningsudvalget. Som opfølgning på samrådet blev der stillet 9 spørgsmål til justitsministeren og 1 spørgsmål til forsvarsministeren til skriftlig besvarelse, herunder om oversendelse af talepapirer.

Udenrigsministeren, forsvarsministeren og justitsministeren besvarede samrådspørgsmål C og D i et lukket samråd den 8. maj 2023 i Granskningsudvalget. Som opfølgning på samrådet blev der stillet spørgsmål om oversendelse af talepapirer.

Statsministeren har i breve af 23. februar og 10. marts 2023 afvist at svare på samrådspørgsmål D, under henvisning til at statsministeren ikke er den rette ressortminister. Medlemmerne af Granskningsudvalget, der stod bag iværksættelsen af forundersøgelsen, har efterfølgende i brev af 17. marts 2023 klaget til Folketingets Præsidium over statsministerens afvisning af at besvare samrådspørgsmålet. Præsidiet har i svar af 21. april 2023 til Granskningsudvalgets formand bl.a. anført:

»Præsidiet finder principielt, at adgangen til at kalde ministre i samråd er et vigtigt redskab som led i Folketingets parlamentariske kontrol med regeringen. Derfor må det klare udgangspunkt også være, at ministre besvarer de samrådspørgsmål, der stilles til dem.

Præsidiet kan samtidig tilslutte sig de synspunkter, som statsministeren har anført om de ansvarsforhold, som følger af den vedtagne ressortfordeling mellem regeringens ministre. Præsidiet finder således, at samrådspørgsmål som det klare udgangspunkt bør besvares af den relevante ressortminister. Præsidiet er opmærksom på, at Granskningsudvalget har til opgave at undersøge sager, der påkalder sig kritisk opmærksomhed i offentligheden eller i Folketinget, og at udvalget iværksætter en forundersøgelse af en sådan sag, såfremt medlemmer af udvalget, der repræsenterer en eller flere folketingsgrupper, der tilsammen udgør mindst en tredjedel af Folketingets medlemmer, anmoder om det.

Selv om Præsidiet finder det forståeligt, at der kan opstå et ønske blandt Granskningsudvalgets medlemmer om at stille statsministeren spørgsmål i konkrete sager, tilkommer det imidlertid statsministeren selv at afgøre, om hun vil svare på et spørgsmål eller eventuelt henvise dette til en ressortmini-

ster. Præsidiets bemærker i den forbindelse, at ministre ikke er retligt forpligtet til at besvare samrådsspørgsmål.

Præsidiets finder på denne baggrund ikke grundlag for at foretage sig yderligere.«

Granskningsudvalget har behandlet forundersøgelsen i 5 møder. Dokumenter vedrørende forundersøgelsen fremgår af Granskningsudvalgets side på Folketingets hjemmeside.

4. Granskningsudvalgets konklusioner på forundersøgelsen

Et *flertal* i udvalget bestående af Socialdemokratiets, Venstres, Moderaternes og Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget modsætter sig, at en egentlig undersøgelse af Samsamsagen iværksættes.

Et *mindretal* i udvalget bestående af Socialistisk Folkeparti, Danmarksdemokraternes, Liberal Alliances, Det Konservative Folkeparti, Enhedslistens, Radikale Venstres og Alternativets medlemmer af Granskningsudvalget, der samlet set repræsenterer mere end en tredjedel af Folketingets medlemmer, indstiller, at der iværksættes en egentlig undersøgelse af Samsamsagen i form af en granskningskommission.

Granskningsudvalget har i brev af 12. maj 2023 på denne baggrund i medfør af forretningsordenens § 64, stk. 1, indstillet til Udvalget for Forretningsordenen, at udvalget i medfør af forretningsordenens § 65, stk. 2, tager de fornødne skridt til, at spørgsmålet om en iværksættelse af en egentlig undersøgelse og formen herfor forhandles af Folketinget. Granskningsudvalget har med brevet fremsendt et udkast til nærværende betænkning og indstilling.

5. Udvalget for Forretningsordens behandling af sagen

Udvalget for Forretningsordenen har behandlet sagen i 1 møde.

Udvalget konstaterer, at der med forretningsordenens § 64, stk. 1, og § 65, stk. 2, er fastsat regler, der har til formål at sikre, at Folketinget forelægges spørgsmålet om iværksættelse af en egentlig undersøgelse, såfremt der oven på en forundersøgelse er et mindretal i Granskningsudvalget, der udgør mindst en tredjedel af Folketingets medlemmer, der ønsker at iværksætte en egentlig undersøgelse, men samtidig et mindretal af mindst samme størrelse, der modsætter sig.

Det følger af forretningsordenens § 64, stk. 1, 2. pkt., at Granskningsudvalget i en situation, hvor der er det fornødne mindretal, der ønsker en egentlig undersøgelse iværksat, og et tilsvarende mindretal, der modsætter sig, indstiller til Udvalget for Forretningsordenen, at sagen forhandles i Folketinget.

Granskningsudvalget er med sit brev af 12. maj 2023 fremkommet med en sådan indstilling.

Det følger af forretningsordenens § 65, stk. 2, at Udvalget for Forretningsordenen på grundlag af en indstilling fra Granskningsudvalget i medfør af § 64, stk. 1, 2. pkt., tager de fornødne skridt til, at spørgsmålet om en egentlig undersøgelse og formen herfor forhandles i Folketinget.

Det er udvalgets opfattelse, at det med forretningsordenens § 65, stk. 2, er tilsigtet, at der skal ske en forhandling i Folketinget af spørgsmål om iværksættelsen af en undersøgelse i § 65, stk. 1, når Granskningsudvalget har afgivet indstilling herom i medfør af § 64, stk. 1.

Det er udvalgets opfattelse, at reglerne således tilsigter, at udvalget tager de fornødne skridt til en sådan forhandling i Folketinget, uanset om der måtte være et flertal i udvalget, der støtter iværksættelse af en undersøgelse. Der henvises i den forbindelse til betænkning og indstilling nr. B 287 om forslag til folketingsbeslutning om ændring af forretningsordenen for Folketinget, folketingsåret 2020-21.

Udvalget bemærker, at der ikke i § 65, stk. 2, er taget endelig stilling til formen for Folketingets forhandling om iværksættelse af en undersøgelse og formen herfor. I bemærkninger til bestemmelsen anføres om dette spørgsmål:

»Den mest nærliggende form, hvori sagen kan bringes til forhandling i Folketinget, vil være et beslutningsforslag, der fremkommer som indstilling fra Udvalget for Forretningsordenen. Et sådant beslutningsforslag vil skulle undergives to behandlinger i Folketinget efter tilsvarende regler, som gælder for lovforslags 2. og 3. behandling, jf. forretningsordenens § 17, stk. 1, 5. pkt. Imellem de to behandlinger vil sagen, hvis der konkret er ønske herom, kunne undergives fornyet udvalgsbehandling, hvor der bl.a. vil kunne stilles ændringsforslag.«

Det forudsættes, at spørgsmålet i givet fald endeligt afgøres af Folketinget som helhed.

Herefter fremsætter udvalget nedenstående forslag til folketingsbeslutning.

Forslag til folketingsbeslutning om iværksættelse af en granskningskommission om Samsamsagen

Folketinget nedsætter i medfør af § 1 a, stk. 1, i lov om undersøgelseskommissioner og granskningskommissioner en granskningskommission om Samsamsagen.

Granskningsudvalget fastsætter kommissoriet og udpeger kommissionens medlemmer og en person, der som udspørger i overensstemmelse med granskningskommissionens bestemmelser tilrettelægger og foretager afhøringer i granskningskommissionen.

Bemærkninger til forslaget

Formål

Det foreslås, at Folketinget nedsætter en granskningskommission til undersøgelse af Samsamsagen. Granskningskom-

missionens arbejde skal foregå i en form, der tager skyldigt hensyn til sagens karakter, herunder hensynet til visse oplysningers fortrolige og klassificerede karakter.

Undersøgelsen skal overordnet afdække, om de danske efterretningstjenester FE og PET har haft et samarbejde med Ahmed Samsam, og i hvilket omfang de danske myndigheder har ydet bistand og givet oplysninger i forbindelse med retssagen i Spanien mod Ahmed Samsam.

Baggrund

Folketingets Granskningsudvalg iværksatte den 3. februar 2023 en forundersøgelse af Samsamsagen.

Forundersøgelsen blev iværksat med støtte fra Socialistisk Folkeparti, Danmarksdemokraternes, Liberal Alliances, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstres, Dansk Folkeparti, Alternativets og Nye Borgerliges medlemmer af Granskningsudvalget. Socialdemokratiets, Venstres og Moderaternes medlemmer af udvalget var imod en iværksættelse af forundersøgelsen.

I overensstemmelse med reglerne i Folketingets forretningsordenens § 64, stk. 1, om, at hvis der er medlemmer af Granskningsudvalget, som repræsenterer en eller flere folketingsgrupper, der tilsammen udgør mindst en tredjedel af Folketingets medlemmer, der ønsker en yderligere undersøgelse, og hvis andre medlemmer af Granskningsudvalget, som også repræsenterer en eller flere folketingsgrupper, der tilsammen udgør mindst en tredjedel af Folketingets medlemmer, modsætter sig, at en egentlig undersøgelse iværksettes, forhandles sagen af Folketinget.

Fremsættelsen kan således ikke tages som udtryk for, at udvalget eller et flertal i udvalget nødvendigvis støtter forslaget indhold.

Søren Gade (V) fmd. Leif Lahn Jensen (S) nfm. Jeppe Søe (M) Karsten Hønge (SF) Karina Adsbøl (DD) Annette Lind (S) Benny Engelbrecht (S) Christian Rabjerg Madsen (S) Jens Joel (S) Bjørn Brandenburg (S) Mogens Jensen (S) Lars Christian Lilleholt (V) Morten Dahlin (V) Henrik Frandsen (M) Peter Skaarup (DD) Lise Bech (DD) Ole Birk Olesen (LA) Mai Mercado (KF) Karina Lorentzen Dehnhardt (SF) Peder Hvelplund (EL) Sascha Faxe (ALT)

Radikale Venstre, Dansk Folkeparti, Nye Borgerlige, Siumut, Inuit Ataqatigiit, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Socialdemokratiet (S)	50	Dansk Folkeparti (DF)	7
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	23	Alternativet (ALT)	6
Moderaterne (M)	16	Nye Borgerlige (NB)	3
Socialistisk Folkeparti (SF)	15	Siumut (SIU)	1
Danmarksdemokraterne – Inger Støjberg (DD)	14	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Liberal Alliance (LA)	14	Sambandsflokkurin (SP)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	10	Javnaðarflokkurin (JF)	1
Enhedslisten (EL)	9	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	1
Radikale Venstre (RV)	7		